

¹ (לא) וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רִצְחֹן
 אֲשֶׁר־הוּא רָשַׁע לְמוֹת כִּי־מוֹת יוּמָת:
 (לב) וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל־עִיר
 מִקְלָמוֹ לָשׁוּב לְשֵׁבֶת בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת
 הַכֹּהֵן: (לג) וְלֹא־תַחְנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הֵהָם הוּא יַחְנִיף
 אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכְפֹּר לָדָם
 אֲשֶׁר שִׁפְךְ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדָם שִׁפְכוּ:

(לג) ולא תחניפו את הארץ. מפני שאמר תחלה והיו אלה לכם לחקת משפט לדויתכם בכל מושבתיכם, שאלו המשפטים נוהגים גם בחוצה לארץ, חזר והחמיר ביושבי הארץ יותר לכבוד השכינה אשר שם, והזהיר שלא נחניף אותה ושללא נטמא אותה:

וענין התנופה הוא הנאמר בקללות (דברים כח לח-מ), ורע רב תוציא השדה ומצט תאסף, פרמים תשע ועבדת וינין לא תשמה, זיתים יהיו לך ושמן לא תסוף, כל עצף ופרי אדמתך יירש הצלצל. כי כל תנופה עשות הפך הנראה והנדמה לעינים, והוא ענש בארץ בעבודה זרה ובשפיכות דמים ובגלוי עריות, כמו שנאמר (ירמיה ג א) הלווא תנוף תחנף הארץ, והארץ חנפה תחת יושביה (ישעיה כד ה), ותחניפי ארץ בזהויה (ירמיה ג ב). וענין הטמאה, שתהיה הארץ טמאה ולא ישכן בה כבוד השם בהיות בה דם נקי שלא נחפפו בדם שופכו:

ובספרי (מסעי קסא) אמרו, ולא תחניפו את הארץ, הרי זו אזהרה לחנפין. כי הזהיר מתחלה שלא נקח שוחד ברוצחים, וחזר והזהיר שלא נחניף להם למצלתם או לתקפם וכבוד משפחתם בלי מקח שוחד, כי אם אנהנו נחניף להם הנה נחניף את הארץ תחת יושביה:

סימן נ"ה ²

צוה צורינו בפרשת ואלה מסעי לא תחניפו את הארץ ותניא בספרי הרי זו אזהרה לחנפים

³ **מתני'** פרשת המלך כיצד ימצא יו"ט הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעודה והוא יושב עליה שנאמר °מקץ שבע שנים במעור וגו' חזן הכנסת נוטל ס"ח ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכ"ג נותנה למלך המלך עומד ומקבל וקורא יושב אנריפס המלך עומד וקבל עומד וישבחהו חכמים וכשהגיע °ללא תוכל לתת עליך איש נכרי ולגו עיניו דמעוה אמרו לו אל תתירא אנריפס אהינו אתה אהינו אחת

⁴ והיו הוא בשער בנימן ושם בעל פקדוהו ושמו יראה בן שלמיה בן חנניה ויתפש את ירמיהו הנביא לאמר אל הבשרים אתה נופל ויאמר (לו) ירמיהו שקד איני נופל *אל הבשרים וגו' וכתיו ויתפש * (ו) ירמיהו ויביאדו אל השרים וא"ר אלעזר כ"ר עדה שיש בה חנופה מאוסה כנדה שנאמר °כי עדת חנף גלמוד *שכן בכרכי הים קורין לנדה גלמודה מאי גלמודה גמולה (נ) מבועלה ואמר ר' אלעזר כל עדה שיש בה חנופה לסיף גולה כתיב הכא כי עדת חנף גלמוד וכתיו התם °ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה ואני שכולה ונלמודה גולה וסורה וגו' א"ר ירמיה בר אבא *ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה כת לויים וכת חניפים וכת *שקרים וכת מספרי לשון הרע כת לויים דכתיב °משך ידו את לויים כת חניפים דכתיב °כי לא לפניו חנף יבא כת שקרים דכתי' °דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כת מספרי לשון הרע דכתיב °כי לא אר חפץ רשע אתה לא יגורך רע *צדיק אתה ה' לא יגור במגורך רע:

⁴ תנא *משמיה דרבי נתן באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל בלייה °שהחניפו לו לאנריפס אמר ר' שמעון בן הלפתא מיום שנבר אגרופה של חנופה נתעוהו (ו) הדינין ונחלקלו המעשים ואין אדם יכול לומר לחבירו מעשי גדולים ממעשיך

אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם שנא' °ותנפי לב ישימו אף ולא עוד אלא שאין תפלתו נשמעת שנאמר °לא ישועו בו אסרם: סימן א"ף עובד' גיהנם בידו' ניד'ה נול'ה: ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה אפילו עוברין שבמעו אמן מקללין אותו שנא' °אומר לרשע צדיק אתה יקבוחו עמים יועמדו לאומים *ואין קוב אלא קללה שנא' °לא קבה אל ואין לאום אלא עוברין שנא' °ולאום מלאום יאמין ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה נופל בגיהנם שנא' °הוי האומרים לדע מוכ ולשוב רע וגו' מה כתיב אהינו לכן כאכל קש לשון אש וחשש להבה ירפה וגו' ואמר רבי אלעזר כל המצנף *לחבירו סוף נופל בידו ואם אינו נופל בידו נופל ביד בניו ואם אינו נופל ביד בניו נופל ביד בן בנו שנא' °ויאמר ירמיה לחנניה אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דבריך וכתיו

⁵ **קבץ** וזה דבר פת החנפים. ענין הפת הזאת נחלק ק'ת שעה חלקים: החלק הראשון, החנף אשר הכיר או ראה או ידע כי יש עול בכף חברו וכי החזיק בתרמית, או כי חטא איש לאיש בק'שון הרע או באונאת דברים, ויחליק לו ק'שון הרע לאמר, לא פעלת אנון. המעט ממנו עון הנמנע מן התוכחה, שנאמר (ויקרא יט יז) הוכח תוכיח את-עמיתך ולא-תשא עולו חטא, ויוסיף לחטוא על אמרו, לא חטאת, כענין שנאמר (ירמיה כג יד) וחזקו ידי מרעים. והנה זה ביד החנף האויל עון פלידי כי לא יקנא לאמת, אבל יעזור אחרי השקר ויאמר ק'רע טוב וישם חשך לאור. גם נתן מכשול לפני החוטא משני פנים: האחד, כי איננו נחם על רעתו. והשני, כי ישנה באונתו ביום מחר, כי חלל רשע החנף אותו על תאנת נפשו, מקבד כי ישא עגש על הגזק אשר הזיק לאשר אשם לו החוטא, על צדקו מי אשר חטא לו, מקבד כי יעגש על דבר שקר, שנאמר (תהלים ה ז) תאבד דברי קוב. ונאמר (משלי יז טו) מצדיק רשע ומרשיע צדיק תועבת יי גם-שניהם. כל-שכן אם העול אשר בכף רשע חברו גלוי לרבים, כי באמור אליו החנף לפני בני-אדם, וך אתה בלי פשע, חלל ובזה דת ודין.

קבוח וחייב האדם למסור עצמו לסכנה, ואל ישיא את נפשו עון אשמה כזאת. ואמרו רבותינו (סוטה מא א) על ענין אגריפס שהיה קורא בתורה, וכשהגיע לפסוק זה (דברים יז טו) לא תוכל לתת ע'תך איש נכרי, זלגו עיניו דמעות, ואמרו לו, אחינו אתה. באותה שעה, נתחייבו שונאיהם של ישראל כ'תיה, שחנפו לו לאגריפס. אף כי היושב על המשפט אין לו לפחד מאנוש ימות, שנאמר (שם א יז) לא תגורו מפני איש.

⁶ עולא במיסקה לארעא דישראל איתלוו ליה תרין בני חזאי בהריה קם חד שהטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עברי אמר ליה אין ופרע ליה בית השחימה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא הם ושלום אחויקי ידי עוברי עבירה א"ל נפשך הצלת

⁷ **כל** המחיק לחבירו - יש לפרש שלא במקום סכנה אבל במקום סכנה מותר כי היה דפרק הרבעה גורים (דף כג.) עולא חול לארעא דישראל לוו בהריה כרי בני חזאי קם חד שהטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עברי אמר ליה אין ופרע לו בית השחימה כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דלמא ח' אחויקי ידי עוברי עבירה ח'ל רבי יוחנן נפשך הצלת:

⁸ זו היסה החטפה שמך בזרוע שלא כרין תורה והודו לו והחזיקו בכך כה שלא יוכלו למוות היה להן לשמוק ולא להחזיקו חוה שטם החטפה בדבר עבירה שמחיק לחבירו מחמת יראתו מפניו ואיט חושש על יראת הקב"ה ועשה עין שלמעלה כאלו אינה רואה

⁹ [וכ'ל-שכן אם] עיון זה החוטא גלוי לרבים, וזה החניף לו לרבים ואמר לו וך וישר אתה, או חלל השם-יתברך ובזה דת ודין. וחייב אדם למסור עצמו לסכנה ולא ישים עצמו בעיון זה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה על אגריפס שהיה קורא בתורה, וכשהגיע לפסוק (דברים יז טו) לא תוכל לתת ע'תך איש נכרי אשר-לא-אחיך הוא, זלגו עיניו דמעות. אמרו לו, אל תתירא אגריפס, אחינו אתה. באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל כ'תיה שהחניפו לו לאגריפס (סוטה מא א-ב). גם היושב על הדין אל לפחד מאיש, כמו שנאמר (דברים א יז) לא תגורו מפני-איש.

¹⁰ והריני מפרש פי' חנופה שהזהירה עליה התורה כל השומע דבר עולה ושאינו הגון או רואה דבר רע ואמר טוב הוא ואינו שותק מתוך יראה לא מגופו ולא מממונו אלא מתוך רשע לבבו או חושב בלבבו ואומר ברע עשה פן אפו עלי ויתקוטט עמי ואיני מפסיד בקטיטתו כי אם חסדו ואהבתו נקרא חנף ועובר בלא תחניף כדתנן בסוטה כאלו נאמרים אמרו לו אל תירא אגריפס המלך אחינו אתה אחינו אתה ואמרינן בגמרא באותה שעה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה שהחניפו לאגריפס.

|| דרש"ר יהודה בר מערבא ואיתימא ר' שמעון בן פוי מותר להחניף לרשעים בעולם הזה שנאמר ° לא יקרא עוד לנבל גדיב ולבילי לא יאמר שוע מבלל דבעולם הזה שרי

¹² **קבז** וזה דבר פת החנפים. ענין הפת הזאת נחלק קת שעה תִּקְיָם: הַחֲלָק הָרֵא שׁוֹן, הַחֲנֵף אֲשֶׁר הַכִּיר או רָאָה או יָדַע כִּי יֵשׁ עֲנָל בְּכַף חֲבֵרוֹ וְכִי הַחֲזִיק בַּתְּרֵמִית, או כִּי יַחֲטֵא אִישׁ לְאִישׁ בְּלִשׁוֹן הָרָע או בְּאוֹנָאת דְּבָרִים, וַיִּחְלִיק לוֹ לִשׁוֹן הָרָע לְאמֵר, לֹא פָעַלְתָּ אָנוּ.

קבט הַחֲלָק הַשְּׂנִי, הַחֲנֵף אֲשֶׁר יִהְיֶה רָשָׁע לְפָנָי בְּנִי אָדָם אִם בְּפָנָיו אִם שָׁלֵא בְּפָנָיו, אֶף-עַל-פִּי שָׁלֵא יִצְדִיקֵנוּ עַל חֲמָסוֹ וְלֹא יִכְזֵב עַל מִשְׁפָּטוֹ, אֲבָל יֹאמֵר עָלָיו כִּי אִישׁ טוֹב הוּא.

הצב הַחֲלָק הַשְּׁלִישִׁי, הַחֲנֵף הַמְּשַׁבֵּחַ אֶת הָרָשָׁע [רק] בְּפָנָיו, אֶף חֲכָמָתוֹ עֲמָדָה לוֹ כִּי לֹא יִשְׁבַּחֵנוּ בְּפָנָי בְּנֵי-אָדָם פֶּן יִהְיֶה לָהֶם לְמוֹקֵשׁ.

קצג הַחֲלָק הָרְבִיעִי, הַמְּתַחַבֵּר לְרָשָׁע.

קצר הַחֲלָק הַחֲמִישִׁי, אִישׁ כִּי יֵאָמְרוּ בְּנֵי-אָדָם בְּדַבְּרָיו וְסָמְכוּ כָּל הַשּׁוֹמְעִים עַל מֵאֲמָרָיו, וַיִּתְּבֹנֶן לְנִשְׂאָ אַחַד הָעַם או גּוֹאֲלוֹ הַקְּרוֹב אֵלָיו בְּאַהֲבָתוֹ אוֹתוֹ, וַיֹּאמֵר עָלָיו כִּי הוּא אִישׁ חָכָם, וְהוּא בֶן לֹא חָכָם, וְהָיָה לְפוֹקָה וְצוֹר מְכַשֵּׁל כִּי יִסְמְכוּ עַל הוֹרְאוֹתָיו, וְעַל פִּיו יִהְיֶה כָּל רִיב, וַיַּעֲזוּת מִשְׁפָּט, וְאֶת הָעוֹלָם יַחְרִיב.

קצה הַחֲלָק הַשְּׁשִׁי, מִי שֵׁשׁ בְּיָדוֹ לְמַחֹת וְאִינוּ מוֹחָה **קצו** הַחֲלָק הַשְּׁבִיעִי, הַרוֹאֶה אֶת אָנְשֵׁי מְקוֹמוֹ עִם קֶשֶׁה עֲרָף, וְאֹמֵר בְּלִבּוֹ אוֹלֵי לֹא יִקְשִׁיבוּ אִם אֲדַבֵּר לָהֶם נְכוֹחֹת וּפִי אֲמַלֵּא תוֹכְחוֹת, עַל כֵּן יַחֲשׂוּךְ פִּיו.

קצז הַחֲלָק הַשְּׁמִינִי, אִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁמַע אֶת דְּבָרֵי בְּנֵי-אָדָם מְדַבְּרִים לִשׁוֹן הָרָע, או כִּי יִשְׁמַע כָּל פֶּה דוֹבֵר נִבְּלָה, או יוֹשֵׁב בְּסוֹד מְשַׁחֲקִים בּוֹזִים תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וַיּוֹדַע כִּי הֵם סְרָבִים וְסִלְוֹנִים וְאִם יוֹכִיחֵם לֹא יִקְשִׁיבוּ אֶל דְּבָרָיו, עַל כֵּן יִשִּׁים יָד עַל פֶּה

קצט החלק ה'שיעי', המכבד את הרשעים מדרך שלום.
אמנם לא ידבר טוב על הרשע, ולא יתנהג בכבודו
על דרך אשר יחשבו בני-אדם כי יכבדנו מאשר יקר בעיניו
נכבד, כי לא יחלוק לו כבוד וזלתי כדרך שמכבדים בני האדם
את העשירים מדרך סלסול וקנתות תועלת, בעבור פי צלחה
ורקם ולא מפני חין ערפם. ואף גם זאת יש חטא ואשמה
בדבר הזה, כי אם התר לכבד העשירים, לא כן הרשעים,
שנאמר (איוב מ יא-יב) וראה כל-גאה והשפילהו, ראה כל-גאה
הכניעהו והדף רשעים תחתם. אך החלק הזה התר מדאגה
מדבר פן יזיק הרשע ויגרום הפסד בזמן שיד הרשע תקיפה
ושעתו חצופה, ואין בידינו להכניעו ובחילינו להניעו, על
פן התר לכבדו כדרך שמכבדים בני-האדם אנשי זרוע רמה
מפחד ואימה בקימה והדור והדומה להם, אך לא ישבחנו
ולא ידבר טוב עליו בני-אדם. וכן אמרו רבותינו זכרונם
לברכה (סוטה מא ב) מתר להחניף את הרשעים בעולם הזה.

¹³ רב טוב לאהרן מהר"ר מיישטרלין י"ן מה שכתב מר אהא דאמרו רבותי' כל שיש בידו למחות כו' ואינו מוחה שאלת טעמא מאי איך אנו יוצאים ידי חובותינו שאין אנו מוחי' כיון שרבו פרצי עמינו המלעיגין ומלעיבין בתורה ולומדיה ואינם שומעי' למוכיחי' אם היינו מוחים בידם איכא למיחש לסכנה שהיו עומדי' עלינו על גופינו ועל מאורינו. והא דאמר מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כו' היינו היכא דליכא סכנה.

ומה שכתבת אם חייב אדם להוציא ממון על זה נראה דאינו חייב

מדאיצטריך קרא לכתוב בכל מאורך שחייב אדם למסור כל ממונו בשביל קידוש השם ואם היה חייב להוציא ממון להציל חברו מן העבירה אם כן כ"ש עצמו ואם כן מאי איצטריך בכל מאורך ודוחק לומר דהתם איירי דחייב למסור כל ממונו אבל הכא גבי עשה דתוכיח אינו חייב למסור כל ממונו רק מקצת ד"כ מה שיעור יש בדבר דבשלמא גבי הכאה עד שיכנו כל דהו אין צריך להוכיחו יותר

¹⁴ עיקר מיתרל הסם והכי איהא [ב"ק דף ט:]:
 חמד רבי זרח למטה עד שליש ופרכין מלי שליש חלימח שליש בישו חלו מתרמיין ליה שלשה מלות יהיב כוליה ביהמה אלא אמר רבי זרח
 להדור מנה עד שליש במטה וממלי דפרכין מעיקרא משמע דאפילו למטה עוברת כאתרוג וסוכה איט מחויב לתת אפילו שליש ממוט
 וזה תימיה היך נתנו [קגנה] למטה עוברת וכתב הראב"ד כ"י שלא יבא לידי עוני ויפיל ענשו על הגבור וכמו שאמרו עשה שבתך חול ואל
 תלמדך לבריות וכן אמרי' [כמותח ב:]:
 המבזבז אל יבזבז יותר מחומש מפני
 שהעוני כמיתה ומייה מסתברא דלא
 אמרי' הכי אלא במלות עשה משום
 דשכ ואל תעשה שאני אבל במלות לא
 תעשה אח כל הון בישו יתן קודם
 שלא יעבור עליה .

¹⁵ הגה [ד] ואם יוכל להציל ענמו בכל אשר לו צריך ליתן הכל ג' ולא
 יעבור (ב) (ד) לא תעשה (ר"ן פרק לולב הגזול ורשב"א וראב"ד
 וריב"ש סימן שפ"ו) (א) [ה] ובמקום שאמרו כל מי שיש בידו
 למחות ואינו מוחה הוא נחפס בלוחו עון מכל מקום בדבר שיש חשש
 סכנה אין צריך (ה) להוציא ממונו על זה . (מהרי"ו סימן קל"ו)

[ה] ובמקום
 כו' . כמ"ש בר"ם בתרא דקרושין (ע"א א') ישבו וברקו כו' ופירשו ואפילו בממונו כמ"ש
 בסנהדרין על"ג א' אי סתתם ח"א בנפשיה אבל כו' אלמא אי לאו קרא ח"א דאפילו להציל
 נפש חברו אינו מחוייב להוציא ממונו אבל משמע שם טרבריו דאכל פלי"ת אינו מחוייב
 להוציא ממונו דתוכיח סדכתה תורח בכל פארך בע"ז וחוא שיא כרכרי הר"ן חנ"ל ו

¹⁶ הגה צ"ע וע"ל סי' רכ"ח סמ"ז גס סי' רל"ב כעוף י"ב [ע"א] אע"פ שחייב אדם למחות בעוברי עבירה וכל מי שאינו מוחה ובידו למחות נחפס בלוחו שון [עב] מ"ש
 אין אדם חייב להוציא ממונו על זה (בג) (יט) ולכן נסגו להקל למחות בעוברי עבירה שיש לחוש שיהיו עומדין על גופינו ומלודנו (מהרי"ו סי' קצ"ז) (י')

18 **קצב הַחֶזֶק הַרְבִּיעִי, הַמִּתְחַבֵּר לְרֶשֶׁע. וְלֹא דִיו אֲשֶׁר**
לֹא יוֹכִיחֵהוּ בְשֶׁבֶט-פִּיּוֹ וְהִרְחַק לֹא יִרְחִיקֵהוּ, אֲבָל
כְּמוֹ חֶבֶר יִקְרָבֵהוּ. וְנֶאֱמַר (דה"ב כ לו) בְּהִתְחַבְּרָה עִם אֲחִיזָה
פְּרִץ יִי אֶת-מַעֲשֵׂיהָ.

19 עכ"פ איך שהיה עד עתה אינו נוגע לדינא, כי מעצם הדין צריך להתרחק בכל האפשר מאלו הקאנסערוואטיוון שהם גם כן כופרים בהרבה עיקרי הדת ובהרבה מצות התורה ורוב ראבייס שלהם מסיתים ומדיחים לכפירה ולחלול שבת ולעוד הרבה עבירות חמורות, ואין חלוק ביניהם ובין כל מיני כופרים והם נעשים גרועים מיום ליום, ודבר האחרון שעשו שצ"ד חזקו ידי הכופרים והרשעים שבכנסת דא"י להחשיב נכרים גמורים ליהודים הראה כבר שאין רצונם להיות כלל חלק מישראל מאמינים בני מאמינים כמסרו נפשם על התורה ומצותיה ורוצים שיתערבו בני ישראל עם הנכרים ח"ו. והכתוב אומר בהתחברך לרשע פרץ ה' את מעשיך אף שהיתה התחברותו של יהושפט אלא בעניני ספינות להרוחת המדינות. איברא דאם היו זה רק עניני העיר והמדינה שמוכרחין בכל מדינה להתייעץ עם כל אזרחי העיר והמדינה בין נכרים בין ישראלים לא שייך להתחלק אבל דברים השייכים להמדינה עוסקים בזה מושלי המדינה הם עושים הועדים ולא שייך לועדים שעושים יהודים. דהא הועד נעשה רק לעניני יהודים בלבד וליכא שום דבר דלא יהיה שייך לדיני התורה דאפי כניני צדקה וכ"ש קולטור וחינוך שכל עיקרם הם כניני תורה אין בשום אופן להיות בועד אחד עם כפריים מכל המינים, וצריך לעשות קהלה מיוחדת מסיביר תורה לבדם לכל הענינים שנעשה לטובת היהודים. שלכן פשוט אם היה עד עתה נמי באופן לא טוב צריך לשנות ולעשות כדכתבתי.

17 הנה בדבר רופא יהודי מהמפורסמים שבמדינה שרבים צריכים לו להיות בהתקרבות אתו והוא איש בעל מדות רחמים וצדקה באופן גדול וגב עושה הרבה טובות לעניני הקהלה, אבל הוא נשוי נכריה ומטעם זה אין מכבדין אותו בביהכ"נ בשום כבוד והרופא רואה בזה התרחקות מהקהל ומדוכא מאד מזה ולכן רוצים כתר"ה וראשי העיר לכבדו לפעמים בפתיחת וסגירת הארון וכדומה, וגם הוסיף כתר"ה להעיר שמצד הקפדתו על אנשי העיר ברור שרק כל זמן שאמו הזקנה שהיא שומרת תורה בחייב עושה מה שעושה לטובת הקהל אף שמקפיד עליהם ואחר חייה יתרחק מן הקהל ויהיה הפסד גדול להקהל בכלל וליחידיים בפרט ורוצה כתר"ה לידע דעתי בזה.

ולכן צריך לומר דהוא רק בחנופה לומר על דבר דע ואיסור שעשה שיאות עבד שנמצא כאומר שאין זה דבר איסור, ולומר דין שקר סברי כמהרש"ל ב"ש ב"ק דף ל"ח שמחוייבין למסור ליהרג ולא לשנות הדין דשינוי הדין ח"ו הוא ככופר בתורה משה מפי ה' אף שתואר רק דין בעניני ממון דלכן כיון שהשרים שאלו בטרטיות על כל דין ודין שור של ישראל שנגח לשל עכרים ושל עכרים לשל ישראל תוכרחו לומר האמת על קדושת השם עיי"ש, ולכן היה מקום לומר שאף לומר להרשע שיאות עבד הוא כאומר שהיה מותר שנמצא שהוא משנה הדין שע"ז הרי הדין שיהרג ולא יעבור, הוכיחו התוס' מהא דעולא שמותר במקום סכנה, והסעם כיון שאינו אומר שהוא מותר אלא שיאות עבד אין בזה אמירה שהוא דבר מותר אלא הסונה אע"פ שהוא דבר אסור שאסרה תורה לא מזלזלו בשביל כך משום שיאות עבד לדעת אנשים כמהו ולא הרג בעלמא בלא טעם, ולכן אף שבלא סכנה אסור משום שנדמה כמסכים שהוא מותר, אינו מחייב למסור נפשו על זה.

וא"כ אפשר שכל איסור חנופה הוא רק בכגון זה דהוא כהסכמה על האיסור ועל דין שקר כהא דאיתא התם באגריפס שאמרו לו אחינו אתה שנמצא שאומריין שכשר למלכות, שאם היו אומריין כן בפירוש היה זה בדין יהרג ואל יעבור.

אבל להתניף בענינים שלא שייכים לומר שהוא מסכים להאיסורים ודברים הרעים שעושה אפשר שליכא איסור כלל כגון לשבחו ביפיו ובחכמתו בעניני העולם ובמדותיו אף אם מגומים מעט משום שצריכים לו אפשר ליכא איסור כיון שאין זה כאלו שבגמ'. וכן הוא לכבדו בפתיחת וסגירת הארון וכדומה שהוא רק ענין כבוד בעלמא ולא נראה מזה שום הסכם למעשיו הרעים, כי להכל ידוע על מה מכבדים לו שהוא בשביל שרבים צריכים לו ויש לו גם מעלות הרבה במעשיו שבין אדם להברו שראוי לכבדו בשבילים אך שבדברים שבביהכ"נ הנהיגו שלא לכבדו לבעלי עבירה כזו שנשואין לנכריות שהוא כפי הראוי וכשיכבדו לזה יהיה זה לחניפה על שצריכין לו. עכ"פ כיון שאין בזה שום שייכות להסכמה למעשיו וגם הוא ידוע שאין מסכימין למעשיו אך שמכבדין אותו בשביל שהוא רופא מפורסם ושצריכים לו אין זה בכלל החנופה שאמריין בסוטה.

ולכן אף שגם מזה צריך להתרחק אף מחנופה כזו, שהוא כשמשבחו יותר ממה שהוא ראוי, כי לשבחו במה שהוא ראוי באמת ודאי ליכא איסור דרק בעכ"ם נאמר לאו דלא תהנם לא תתן להם חן בעיני דף כ' אבל בישראל אף בעוברי עבירה ליכא איסור זה אבל לשבחו ביותר יש להתרחק, ואולי יש גם איסור בדבר לא רק מצד מדבר שקר תרחק אלא גם מצד חנופה, דמצד שקר כיון שהוא לכוננת שלום אין לאסור כהא דכתובות דף י"ו, וא"כ גם לכבדו בפתיחת וסגירת ארון שאין בזה ענין שקר נמי אולי יש איזה איסור מצד חנופה, אבל כיון שאין איסורו ברור ויותר נוטה שאין בזה איסור אלא מעלה טובה הוא להתרחק אף מחנופה כזו יש להקל אם רואה כתר"ה וראשי העיר אשר יש צורך גדול להקהל ולאנשי העיר שיכבדו אותו באיזה דבר בביהכ"נ כהא דפתיחת וסגירת הארון וכדומה, אבל לקריאה בתורה אין להתיר מטעם שכתבתי לעיל.